

(TheWashingtonPost, June 2, 2012)

О [Арапском пролећу](#) се обично говори у смислу развоја демократије. Подједнако је значајно и све веће посезање — Сирија је најскорији пример — за спољном интервенцијом којом би се изазвала промена режима, а тиме и преокрет у доминантном поимању међународног поретка.

Модерни концепт светског поретка настао је 1648. године [Вестфалским споразумом](#) којим је окончан Тридесетогодишњи рат. У том сукобу ривалске династије слале су војске преко политичких граница како би наметнуле супротстављене верске норме. У овој седамнаестовековној верзији промене режима живот је изгубила готово трећина становништва централне Европе.

Како би се спречило понављање овог крвопролића, Вестфалски споразум одвојио је међународну од унутрашње политике. Државе, изграђене на националном и културном јединству, прокламоване су сувереним унутар својих граница, а међународна политика је ограничена на интеракцију преко утврђених граница. За осниваче је нови концепт националног интереса и равнотеже моћи донео свођење, а не ширење улоге силе; присилна конверзија становништва замењена је одржавањем равнотеже.

Европска дипломатија пренела је Вестфалски систем широм света. Иако исцрпљена након два светска рата и доласком интернационалног комунизма, суверена национална држава тврдоглаво је опстала као основна јединица међународног поретка.

Вестфалски систем никада није у потпуности примењен на Блиском истоку. Само три муслиманске државе у региону имају историјску основу: Турска, Египат и Иран. Остале

Пише: Хенри Кисинџер
четвртак, 07 јун 2012 22:27

границе последица су поделе дисфункционалног Отоманског царства као плена међу победницима Првог светског рата, са минималним обзиром према етничким или верским поделама. Ове границе су више пута од тада бивале изложене изазовима, често војним.

Дипломатија настала [Арапским пролећем](#) мења Вестфалски принцип равнотеже генерализованом доктрином хуманитарне интервенције. У том контексту, грађански сукоби се међународно посматрају кроз призму могућих демократских или међуверских извора проблема. Спољне силе захтевају да влада преговара са својим противницима у циљу преноса власти. Међутим пошто је за обе стране у питању пуки опстанак, ови апели по правилу бивају узалудни. Тамо где су снаге супарничких фракција упоредиве, посеже се за неким степеном спољне интервенције, укључујући и војну, ради отклањања пат позиције.

Овај облик хуманитарне интервенције се разликује од традиционалне спољне политике тиме што не прибегава апелима за национални интерес или равнотежу моћи - одбацује их јер недостаје морална димензија. Не оправдавају је отклањањем стратешке претње, већ уклањањем услова којима се крше универзални принципи управљања.

Ако би био усвојен као принцип спољне политике, овај облик интервенције поставља бројна питања пред стратегију САД. Да ли Америка сматра да је дужна да подржи *свак*

и
народни устанак против
било које

не-демократске владе, укључујући и оне које је до тог тренутка сматрала важним за одржавање међународног система? Да ли је, на пример, Саудијска Арабија савезник само до тренутка када дође до јавних протеста на њеној територији? Да ли смо спремни да другим државама признамо право да на другим местима интервенишу у име истоверника или сународника?

Истовремено, традиционални стратешки императиви нису нестали. Промена режима, скоро по дефиницији, поставља као императив изградњу нације. У супротном, сам међународни поредак почиње да се распада. Празни простори који означавају безакоње могу почети да преовлађују на карти, као што се већ десило у Јемену, Сомалији, Малију, северном и северозападном Пакистану, Либији, а може се десити и у Сирији. Крах државе може њену територију претворити у базу за тероризам или снабдевање оружјем против суседа који, у одсуству било какве централне власти, неће имати начина да се одбране.

У случају Сирије, позиви на хуманитарну и стратешку интервенцију су срасли у један. Будући смештена у срцу муслиманског света, Сирија под Башаром ал Асадом потпомаже стратегију Ирана у Леванту и Медитерану. Она подржава Хамас, који не признаје израелску државу, као и Хезболах, који ремети либанску кохезију. Сједињене Државе имају стратешке, као и хуманитарне разлоге да у том циљу подрже пад Асада и подстакну међународну дипломатију. С друге стране, не мора сваки стратешки интерес да прерасте у повод за рат; иначе, никакав простор не би био остављен за дипломатију.

С обзиром да се разматра употреба војне силе, морамо се позабавити неким основним питањима: ако се Сједињене Државе убрзано повлаче из војних интервенција у суседним Ираку и Авганистану, како може бити оправдан нови војни ангажман у истом региону, посебно што ће се вероватно суочити са сличним изазовима? Да ли нови приступ — мање експлицитно стратешки и војни, а више усмерен ка дипломатским и моралним питањима — може решити дилеме којима су обиловали и ангажмани у Ираку и у Авганистану, а који се сада завршавају повлачењем и подељеном Америком? Или потешкоћама доприноси и то што се ризикују углед и морал САД у тренутку када Америка има чак и мање средстава и мање моћи за обликовање света? Ко ће заменити свргнуте власти, и шта знамо о њима? Да ли ће исход побољшати положај људи и безбедносну ситуацију? И да ли ризикујемо понављање искуства са талибанима, које је САД наоружала да би се борили против совјетског нападача, а који су се онда претворили у безбедносну претњу по нас саме?

Разлика између стратешке и хуманитарне интервенције постаје релевантна. Светска заједница дефинише хуманитарну интервенцију консензусом који је тако тешко постићи да то углавном ограничава те напоре. С друге стране, једнострана интервенција или она базирана на коалицији вољних изазива отпор земаља које се онда плаше примене такве политике на својој територији (као што су Кина и Русија). Отуда је теже постићи и подршку домаће јавности за њу. Доктрина хуманитарне интервенције долази у опасност да буде суспендована између максима на којима се заснива са једне стране, и способности да се исти спроведу с друге; цена једностране интервенције, пак, је мањак међународне и домаће подршке.

Војна интервенција, хуманитарна или стратешка, заснива се на две предуслова: прво, од суштинске је важности консензус о управљању након свргавања статуса кво. Ако је циљ ограничен на свргавање одређеног владара, нови грађански рат може уследити у насталом вакууму, када се наоружане групе боре за власт, а спољни актери подрже различите стране у конфликту. Друго, политички циљ у земљи мора бити експлицитан и остварив у одрживом временском периоду. Сумњам да сиријско питање испуњава ове

Интервенција у Сирији може пореметити равнотежу глобалног поретка

Пише: Хенри Кисинџер
четвртак, 07 јун 2012 22:27

тестове. Не можемо себи приуштити да се водимо од случаја до случаја у недефинисаном војном ангажману, у сукобу који све више поприма секташки карактер. Морамо бити опрезни да реаговањем на једну људску трагедију не изазовемо другу. У недостатку јасно артикулисаног стратешког концепта, светски поредак који нарушава границе и изазива међународне и грађанске ратове никада неће имати мира. Осећај за суптилност је потребан да омогући перспективу неупитним прокламацијама. Ово је непартијско питање, и као такво треба да буде третирано у националној дебати која је пред нама.

Хенри Кисинџер је био државни секретар САД од 1973. до 1977.

(Превод: НСПМ)